Лекція 6. Екологічне маркування та декларації

Навігація стандартами ISO (14020–14025), класифікація етикеток та правова протидія грінвошингу.

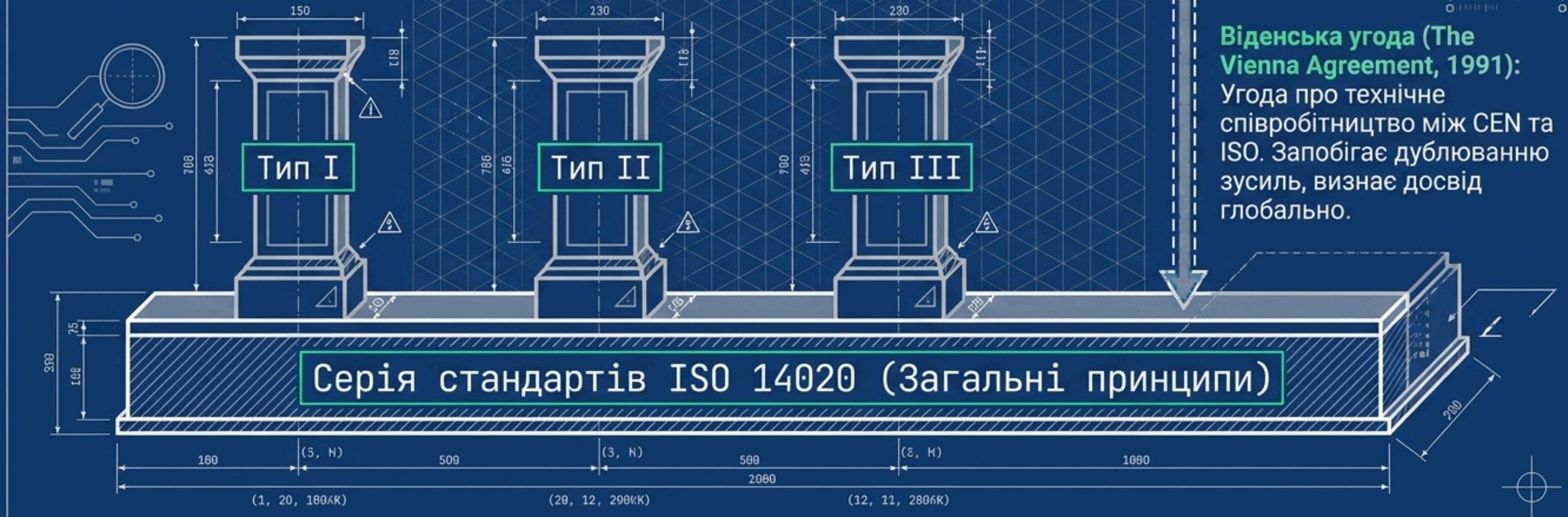
Gemini Notebook

Стандартизація довіри: Базові принципи ISO 14020

Головна мета: Забезпечити, щоб екологічні твердження були точними, такими, що піддаються перевірці, та не вводили в оману (захист від недобросовісної конкуренції).

CEN

Віденська угода (The Vienna Agreement, 1991): Угода про технічне співробітництво між CEN та ISO. Запобігає дублюванню зусиль, визнає досвід глобально.

Gemini Notebook

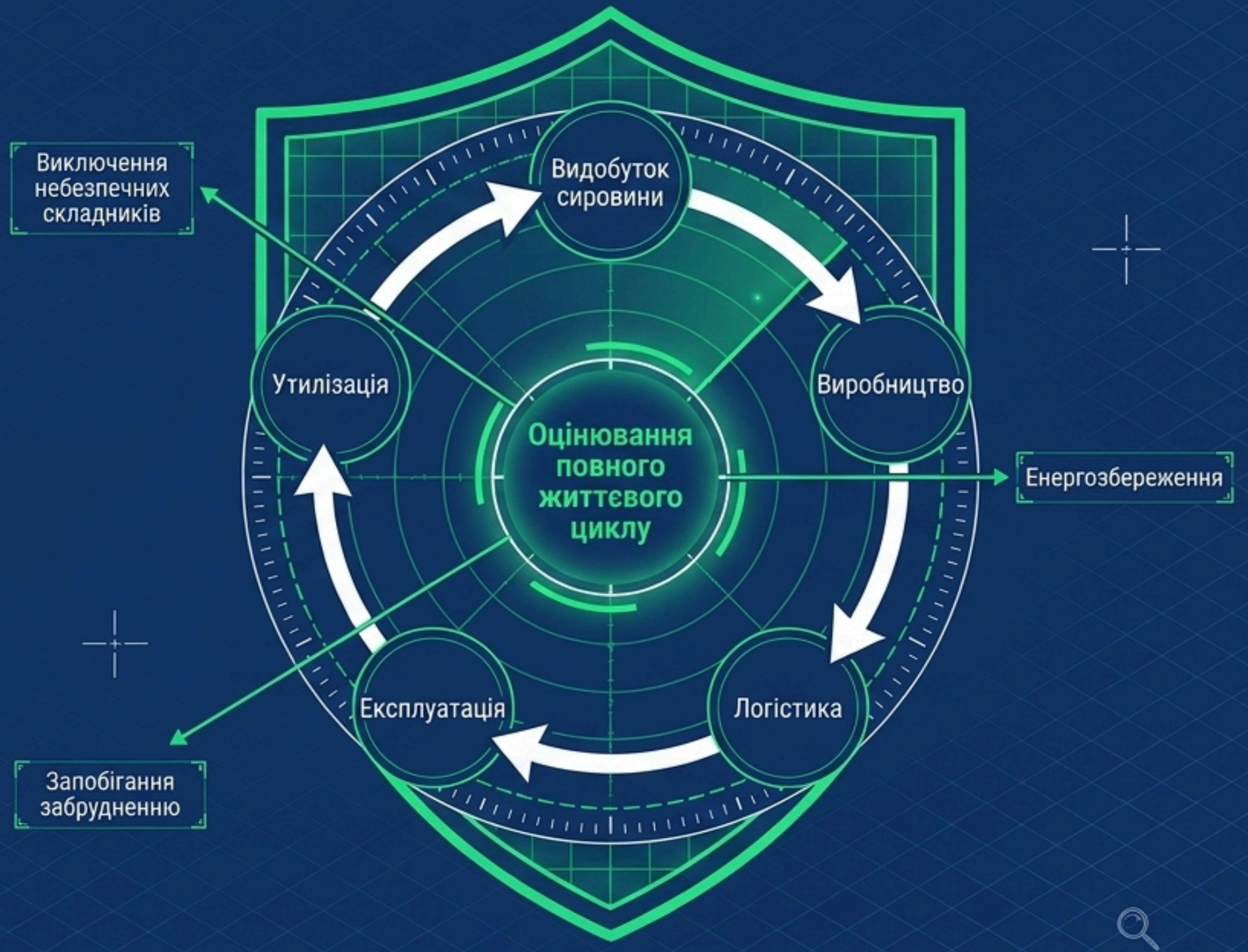
Матриця екомаркування: Класифікація I, II та III типів

Тип I (ДСТУ ISO 14024)	Тип II (ДСТУ ISO 14021)	Тип III (ДСТУ ISO 14025)
Метод: Багатокритеріальне оцінювання.	**Метод:** Самодекларація виробника (один критерій).	**Метод:** Екологічна декларація продукції (EPD) - кількісні дані.
Життєвий цикл (LCA): Так (повний). ✓	**Життєвий цикл (LCA):** Зазвичай ні (фокус на конкретній характеристиці). ✗	**Життєвий цикл (LCA):** Так (строгий кількісний аналіз). ✓
Перевірка: Незалежна третя сторона.	**Перевірка:** Без обов'язкової третьої сторони (до відповідальності).	**Перевірка:** Незалежна третя сторона.
Довіра: Найвища.	**Довіра:** Базова (потребує пильності).	**Довіра:** Об'єктивна статистика (B2B фокус).

Gemini Notebook

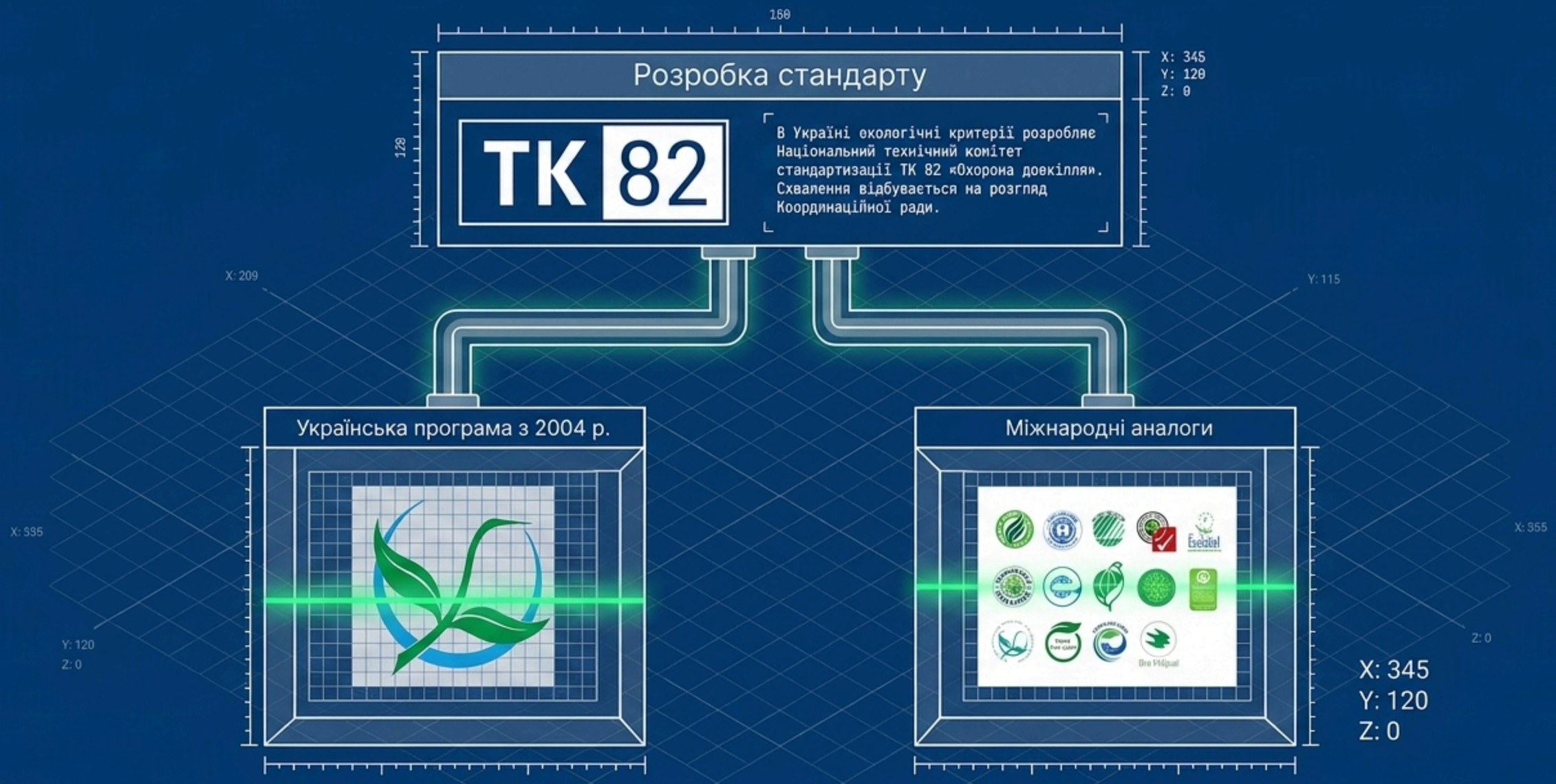
Тип I: Найвищий рівень довіри та оцінка життєвого циклу

- **ДСТУ ISO 14024**: Гарантує, що екологічні характеристики маркованого товару значно кращі за середньоринкові.
- **Суворість**: Вимоги стандарту значно жорсткіші за загальнообов’язкові державні регламенти.

Gemini Notebook

Тип I на практиці: Від розробки критеріїв до етикетки

Gemini Notebook

Тип II: Анатомія самодекларації (ISO 14021)

SCALE 1:1 | X: 450, Y: 280

Екологічна характеристика:
Елемент продукції, пов'язаний з впливом на довкілля протягом життєвого циклу.

Екологічне твердження:
Формулювання, яке визначає певну екологічну характеристику продукції, її складника або паковання.

Вимога стандарту:
Заяви мають бути точними, не вводити в оману, та бути документально підтвердженими.

SCALE 1:1

ISO 14021 вимагає точного розшифрування: чи стосується це самого продукту, чи лише його паковання? Де докази?

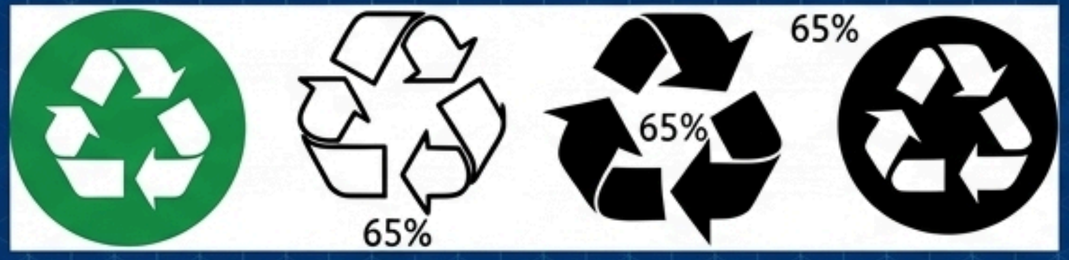

X: 450, Y: 280

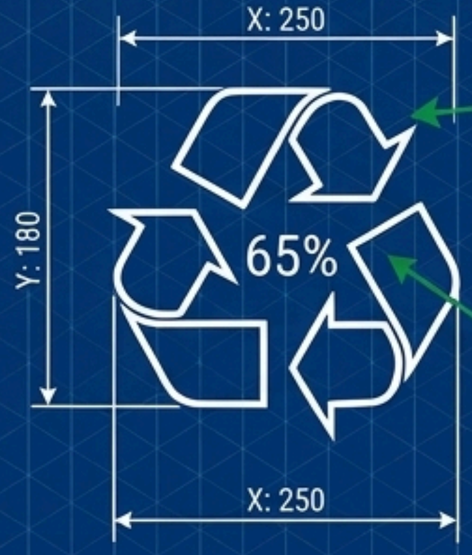
Gemini Notebook

Глосарій тверджень: Що означають символи на пакованні?

Петля Мебіуса

Y: 180

Придатний для повторного перероблення (Recyclable).

Вміст повторно переробленого матеріалу (Recycled content).

SCALE 1:1

Класифікація тверджень за ISO 14021

Y: 180

Зменшення відходів	- Здатний до розкладання - Придатний для компостування - Маловідходний
Економія ресурсів	- Знижене енергоспоживання - Знижене водоспоживання
Подовження терміну служби	- Розбірна конструкція - Придатний для повторного використання

SCALE 1:1

Gemini Notebook

Тип III: Кількісний екологічний паспорт (ISO 14025)

Екологічна декларація продукції (EPD) не стверджує, що продукт є "найкращим". Вона надає об'єктивні, кількісні дані про його вплив. Широко застосовується у сфері B2B та будівництві.

Харчова цінність

Калорії	3000
Калорії	3.40
Цукор	0.00
Жири	0.75
...	...

Environmental Facts (EPD)

Вуглецевий слід (CO2-еквівалент)	15 kg
Витрати прісної води	120 L
Виснаження абіотичних ресурсів	0.05 kg Sb-eq
Потенціал закислення	0.02 kg SO2-eq

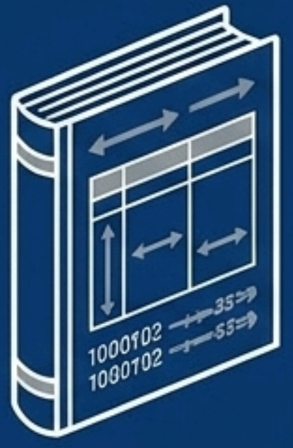

Gemini Notebook

Механіка EPD: Від встановлення правил до декларації

Створення EPD — це суворий алгоритм, який спирається на базові правила для конкретної категорії продуктів, щоб порівняння були коректними.

PCR (Правила категорії продукції)

Вказує методологію

LCA (Оцінка життєвого циклу)

Незалежна верифікація

Публікація EPD

	IO	SPIS.	NAIS.	ONIT
01	3.30	L6	205	kg
02	3.30	66	120	kg
03	3.30	L6	300	kg
04	0.75	L6	48	kg
05	3.10	L6	1.030	kg
06	0.10	L6	300	kg

Gemini Notebook

Темний бік ринку: Феномен «Грінвошингу»

Greenwashing («зелене окозамилювання»): Неперевірені екологічні заяви щодо товарів чи послуг. Безпідставне використання термінів “екологічний”, “еко”, “100% натуральний” є прямим порушенням ДСТУ ISO 14021 та ознакою недобросовісної конкуренції.

The Fake

WARNING: UNVERIFIED

The Blueprint

LCA: Verified

Toxicity: 0%

Toxicity: 0%

VERIFIED TO ISO 14024

Gemini Notebook

Діагностика омани: Як розпізнати грінвошинг

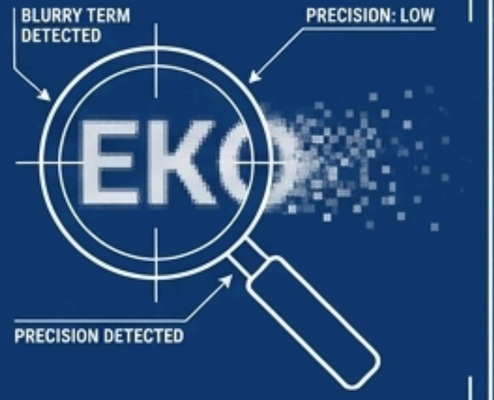
Відсутність доказів

Заява не підкріплена відкритою інформацією або сертифікатом третьої сторони.

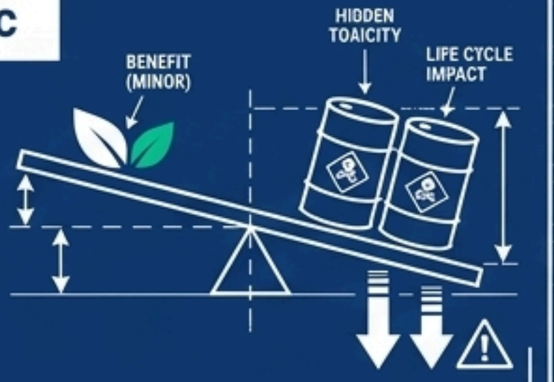
Невизначеність

Використання розмитих термінів (наприклад, “абсолютно безпечний для природи”).

Прихований компроміс

Фокус на одній вузькій перевазі при ігноруванні значної шкоди на інших етапах життєвого циклу.

Нерелевантність

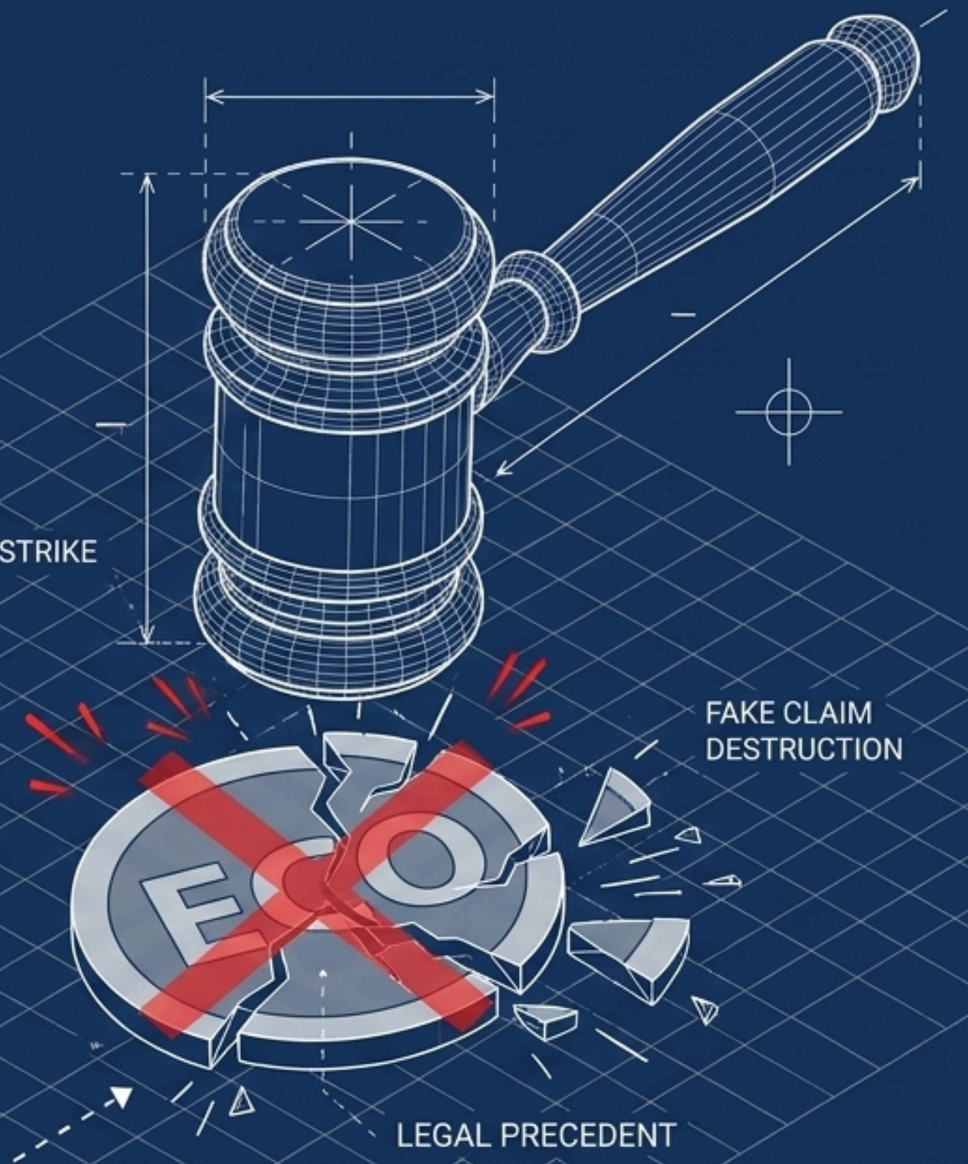
Підкреслення факту, який вже є обов’язковим за законом (наприклад, “Без фреону”, коли він і так заборонений).

Gemini Notebook

Закон проти обману: Правові механізми України

На українському ринку безпідставні еко-твердження класифікуються як порушення конкурентного права. Суб'єкти господарювання несуть юридичну відповідальність за безпідставне застосування маркування.

[СТАТТЯ 15-1. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ»]

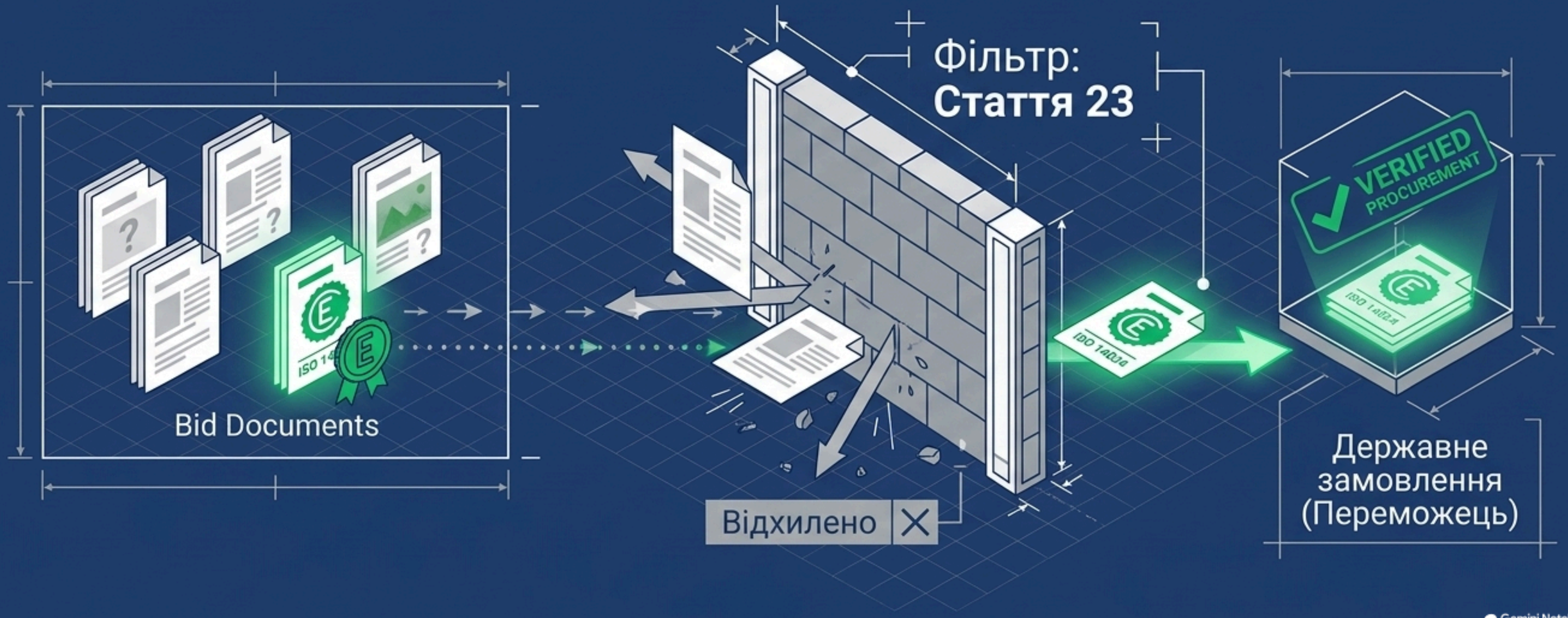
Поширення інформації, що вводить в оману.

☑ STATUS: ACTIVE ENFORCEMENT

Gemini Notebook

Держава як еко-споживач: Публічні закупівлі

Згідно зі Статтею 23 Закону України «Про публічні закупівлі», замовники можуть вимагати в технічних специфікаціях надання сертифіката екологічного маркування I типу (або його еквівалента).

Gemini Notebook

Інтеграція: Екосистема маркування та довіри

ISO
(Встановлює базові правила 14020-14025)

ТК 82
(Адаптує та створює національні критерії)

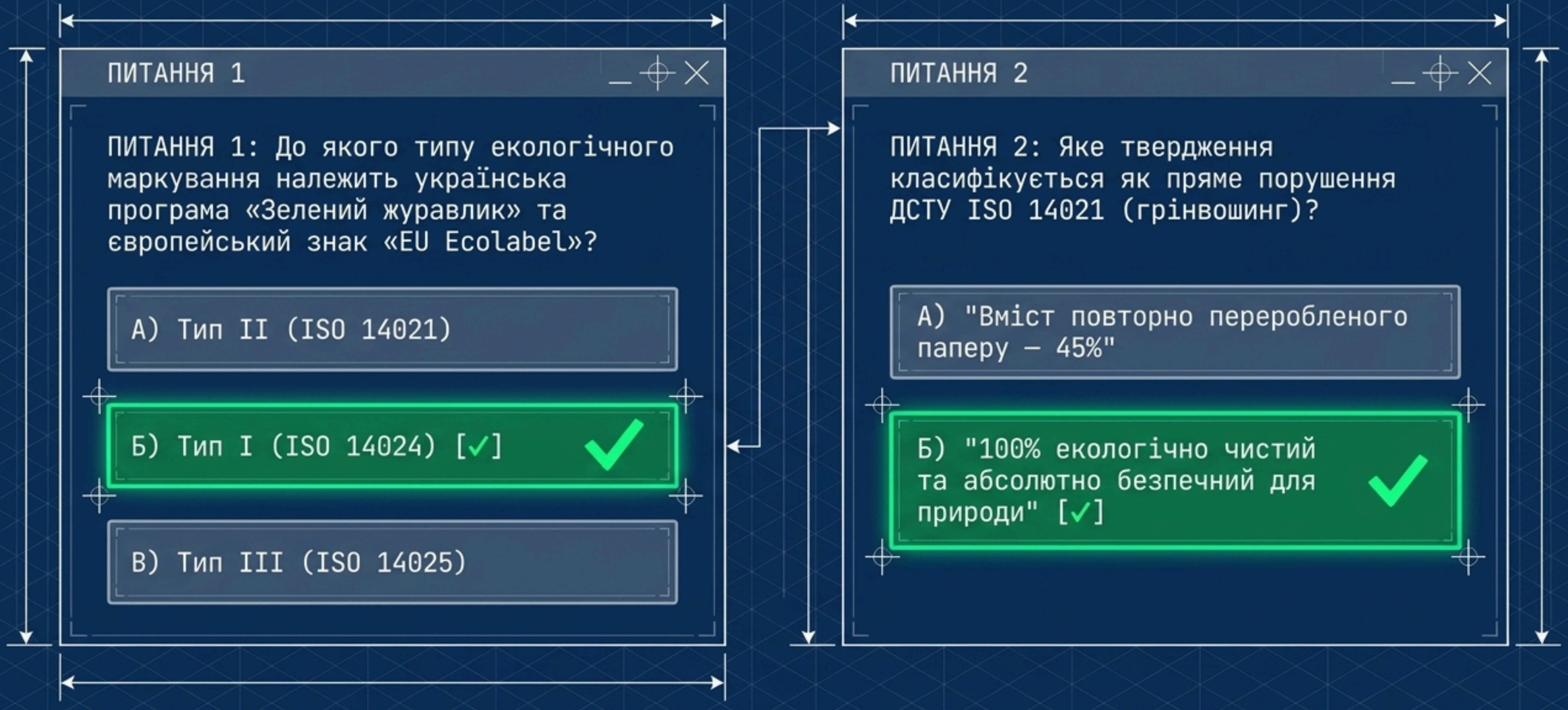
Споживач
(Отримує достовірну інформацію)

Аудитори
(Незалежна оцінка та видача сертифіката)

Держава
(АМКУ, Закупівлі - захист ринку)

Gemini Notebook

Практичний контроль: Перевірка знань

Gemini Notebook